

ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ І ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Чернігів, 21-22 грудня, 2023 р.)**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕПУМ»
імені Т. Г. ШЕВЧЕНКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ПАВЛА ТИЧІНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ДЕРЖАВНИЙ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«СНОВСЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА»
ОГРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІКУМ
(Республіка Латвія, Огре)
ШКОЛА ІМЕНІ ЙОГАНА БІРВІРТА
(Німеччина, Меммінген)
АРИЕЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(Аріель, Ізраїль)

ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ І ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Чернігів, 21-22 грудня, 2023 р.)

Чернігів
2023

Лілія Бурченко

начальник відділу професійної освіти та ліцензування департаменту освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації, м. Чернівці, Україна

Валерій Крамар

доктор фізико-математичних наук, професор кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

З ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Актуальність дослідження. Суттєві зміни у структурі вітчизняної та світової економіки, розширення переліку її потреб, зумовлених стрімким розвитком сучасних високотехнологічних виробництв, диктують нові вимоги до якості здобувачів професійно-технічної освіти (ПТО). Зокрема, посилюється необхідність впровадження системно-організаційних змін, спроможних забезпечити успішну адаптацію майбутніх фахівців у широкому соціальному, виробничому і культурному контекстах. Тому професійна освіта і підготовка повинна гнучко реагувати на зміни соціально-економічних, а останнім часом – і воєнно-політичних умов у нашій державі та країнах Європи.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема реформування вітчизняної ПТО у напрямі забезпечення відповідності стандартам ЄС щодо її доступності, якості, ефективності, відповідності потребам ринку праці, створення механізмів соціального партнерства та умов для навчання чи підвищення кваліфікації працівників протягом всього життя. Досягнення мети такого реформування неможливе без ефективного управління змінами системи ПТО на усіх її рівнях.

Виклад основного матеріалу. Управління змінами (*change management*) визначається як «процес постійного оновлення напрямків, структури та можливостей організації для задоволення потреб зовнішніх і внутрішніх клієнтів, що постійно змінюються» [1]. Питанню управління змінами присвячено чимало наукових праць (див., наприклад, [2]), автори кожної з яких пропонують власні практичні поради організаціям і менеджерам. Узагальнення сильних сторін таких порад зроблено авторами роботи [3], які запропонували Модель управління змінами (*Managing Change model*), яка забезпечує глибоке розуміння процесу організаційних змін та оцінку їх ефективності. Модель ґрунтується на рівневій ієрархії знань про загальний характер змін та індивідуальну реакцію на них, їх планування, управління їх людською і організаційною сторонами, оцінку зусиль на впровадження й ефективності змін.

Прагнучи впровадження змін у системі П(ПТ)О, її менеджмент має керуватися описаними вище теоретичними знаннями щодо управління процесом змін в усіх її структурних одиницях, вживати заходів для стимулювання ініціатив із впровадження змін у кожному закладі освіти, планувати та здійснювати управління ними інтегровано та конгруентно [2].

В умовах сьогодення закладам професійної освіти важливо налагодити ефективну комунікацію з бізнесом висвітлюючи власні потреби та виклики і пояснюючи вигоди, які він може отримати через партнерство з системою ПТО. Активна, розумна комунікація дасть змогу бізнесу розуміти потреби закладу й ефективно з нею співпрацювати. Налагодження ефективної взаємодії цього типу, безумовно відіграє надзвичайно важливу роль у збереженні, розвитку та повоєнній відбудові економіки нашої держави.

Зокрема, з переміщенням промислових потужностей з тимчасово окупованих територій актуалізувалася проблема професійного навчання дорослого населення, кінцевою метою якого є подальше працевлаштування людини вже за новим фахом.

Заклади професійно-технічної освіти (ЗПТО) Чернівецької області здійснюють професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації дорослого населення за ліцензованими робітничими професіями, як безробітних, так і за ваучерами, виданими державною службою зайнятості. У ЗПТО області протягом 2023 року короткострокове навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації пройшло 609 осіб, 415 з яких – представники дорослого населення. У рамках взаємодії зі службою зайнятості Глибоцький професійний ліцей провів навчання за ваучерами для 36 громадян за професіями «Кухар», «Кондитер», «Плодоовочівник», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва». Чернівецький професійний будівельний ліцей у взаємодії з Профспілкою працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України впровадив пілотний проект «ХАБ неформального професійного навчання» з підготовки здобувачів освіти ліцею, його працівників та внутрішньо переміщених осіб з професії «Монтажник гіпсокартонних конструкцій» та долучився до реалізації проекту «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні» (як компоненту «Професійні кваліфікації» проекту «Реформи у сфері енергоефективності в Україні» що фінансується Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку Німеччини) та почав працювати за програмами «Обслуговування внутрішніх інженерних систем» та «Монтажник віконних та дверних конструкцій», а також проекту «Публічно-приватне партнерство для поліпшення професійної освіти України», що виконується Швейцарською фундацією технічного співробітництва з розвитку «Свісконтакт» за фінансової підтримки Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва, ТОВ «Геберіт Трейдинг» і «Сіка Україна», здійснюючи навчання таким професіям, як «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» та «Лицювальник-плиточник».

Вище професійне художнє училище № 5 м. Чернівці бере участь у реалізації двох проєктів у з транскордонного співробітництва: 1) «SMART 4 YOUTH – Support, Mobility and Arts for youth across the Border Romania-Ukraine», у рамках якого учні та викладачі ліцею мали змогу поглибити свої уміння і навички за одним з обраних напрямків: традиційне народне мистецтво (художній розпис та різьба по дереву), підприємництво, фото- і відеомистецтво, інформаційно-комп'ютерні технології; 2) «Creative Workforce for Cross-Border Future», предметом якого є навчання та обмін досвідом викладачів у застосуванні методик викладання загальноосвітніх дисциплін з метою створення комфортних умов для навчання в училищі.

У Чернівецькому вищому професійному училищі радіоелектроніки розпочато реалізацію інноваційного освітнього проєкту Всеукраїнського рівня з розробки кваліфікаційної характеристики та професійного стандарту з професії «Оператор дистанційно керованих апаратів». Налагоджено співробітництво ПТУ № 8 м. Чернівці та Вищого професійного училища № 24 м. Заставна з Українським фондом соціальних інвестицій, який забезпечує фінансування на придбання або оновлення обладнання для навчальних майстерень за ряду професій.

Два заклади – Глибоцький професійний ліцей та Чернівецький професійний ліцей автомобільного сервісу вибороли право реалізувати проєкт «Професійна освіта в Україні / Skills4Recovery», який має на меті збільшення потенціалу кваліфікованої робочої сили для відновлення України. Він реалізується Німецьким товариством міжнародного співробітництва за дорученням Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини; партнерами від України є Міністерство економіки України та Міністерство освіти і науки України.

Висновки. Аналіз результатів запровадження цих та низки інших змін в організації професійно-технічної освіти в області свідчить суттєве підвищення професійних компетентностей педагогічних працівників і керівництва ЗПТО з інформаційно-комунікаційних технологій, підприємництва, проєктної діяльності та інноваційних методик роботи з учнями, що сприятиме розкриттю їх особистих якостей, розвитку комунікативних здібностей учасників освітнього процесу та покращить шанси самореалізації випускників на ринку праці.

Література

1. Moran J. W. Leading organizational change. *Career Development International*. 2001. v. 6(2). P. 111-118.
2. Gayef A. The management of change in education. *Educational Alternatives: Journal of International Scientific Publications*. 2014. v. 12. P. 923-930.
3. Understanding the management of change: An overview of managers' perspectives and assumptions in the 1990 s. *Journal of Organizational Change Management*. 1996. v. 9(6). P. 54-80.